ואזל הוא ויהיב בריבעא. תימה דהכא משמע דבעל הבית שקיל פחות מן האריס וכבר דוכתי משמע שהאריס נוטל פחות כדאמרינן במי שאמז (גיטין דף עד:) כ"ע דלו תלת ושקלי ריבעא ותא דלי ארבעה ושקיל מילתא ולקמן בפירקין (דף קי.) נמי אמרינן אריס אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתיו משמע שאריס רגיל ליטול פחות ולא יותר וי"ל דהכא איירי שהאריס נותן זרע אבל בכל דוכתי איירי שבעל הבית נותן זרע או בכרמים ופרדסים שאין צריך זרע דאיכא אמרא דעבדי הכי דאמיקא יהיב ביזרא ואיכא אמרא דעבדי הכי דמרי ארעא יהיב ביזרא כדאמר לעיל בסוף איזהו נשך (דף עד:):

בוכרא וטפתא. פר"ח חרין וכן חרין שכך רגילים לעשות סביבות השדה מחוץ לגדר כדאמרינן בסוף פרק בית כור (ב"ב דף קמ.) ובערוך [ערך חרכנתא] פי' כפירום הקונטרס: **בלמא.** פירוש שמילה כמו פיו בלוס (בכורות דף מ:) פירוש סגור וכן בולס עלמו בשעת מריבה שילהי כסוי הדם (חולין דף פט.) אבל אולר בלוס דסוף פרק המקבל (גיטין דף סו. ושם ד"ה בלוס) הוא בסמ"ך (ד) כמו עיסה בלוסה מעורב בפרק בלל גדול (שבת דף עו:) ואולרות בלוסין בב"ל (פרשה ט):

מנכה לו מחבירו. בין בחכירות בין בקבלנות אחירי כדאמר בגמרא ואע"ג דתנן לקמן (דף קה:) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינה היא מנכה לו מחכירותו ולא אחירי אלא בחכירות דבקבלנות אינו מנכה לו אלא נוטל שליש או רביע כמו שהמנה כדפירש לקמן בקונטרס מ"מ הכא בסיפא מנכין לו כיון דא"ל בית השלחין בלא איבעי ליה למימר כיון דקאי בגווה מדאמר זו כדאמר בגמרא ש"מ שרוצה לומר כל זמן שהיא בית השלחין כמו שהיא עכשיו שיש בה מעין: דאפשר

בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים: **גמ'** תנא מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור [א]ושניהם מעכבין זה על זה לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דתתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא תיבנא ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה: לחרוש אחריו יחרוש: פשיטא [ב]לא צריכא באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא בריבנא לה קמ"ל [א] [ג]דאיבעי ליה לפרושי ליה: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר [ד]מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא [ה]לא צריכא דכ"ע יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא מהו דתימא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא [ו]לא צריכא דכ"ע מקבלי [ז] בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתימא א"ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דאי איכא אינש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרינן מיניה אמר רב יוסף [ח]בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית וחיזרא גופיה דאריסא [ט]כללא דמילתא כל עיקר [ב] [ט]בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף [ג] [י]מרא וזבילא ודוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עביד בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: [כ] קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים: **מתני'** [ל]המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו [מ]אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו: **גמ'** היכי דמי אילימא דיבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חכורו [ד] [נ]נימא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא [ס]דיבש נהרא זוטא דאמר ליה איבעי

וזבילא. (ג) פאל"ח: **ודוולא.** לדי להשקות שדה: **וזרנוקא.** עוד למלאות במקום שנוהגין לדלות בנודות: **אריסא עביד בי יאורי.** עליו לעשות תרילין משפת הנהר עד סוף השדה תרילין הרבה שבשדולין המים מן הנהר שופכין בתרילין והתרילין מוליכין עד סוף השדה והיא שותה מאליה: **מוחלקין.** שניטלה קליפתן מחשוף הלבן שעליהן: **שניהם מספקין למה לי.** פשיטא כיון דתנא דלשניהן הן וחולקין בהן ממילא שמעינן דשניהן מספקין את המחשים דאי לא יהיב מעיקרא אמאי פליג בישנים: **מתני' בית השלחין.** קרקע יבישה בלא מים בשמים וממעיין שבה משקה אותה: **או בית האילן.** ובשביל האילן ההוא תביבה על האריס שנוטל חלק בפירות בלא טורח: **מן חכורו.** אם קיבלה ממנו בחכירות בכך וכך כורין לשנה דמעיקרא לא גלי דעתיה דמשום מעיין או אילן טפי לה בחכירותה: **חכור לי בית השלחין וו.** גלי דעתיה דבשביל שהוא בית השלחין טפי לה וחכרה ממנו: **גמ' נהרא רבה.** שהכל משקין ממנו: **נימא ליה מכת מדינה היא.** ותנן לקמן בפירקין (דף קה:) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או שנשדפה אם מכת מדינה היא מנכה מן החכירות: **נהרא זוטא.** אמת המים שהמשיכו מן הנהר הגדול אלא הבקעה להשקות ממנה:

בזמורות. הקלופין מן הגפנים: **בקנים.** מפרש בגמ' קנים המעמידים את הגפנים שקורין פוסי"ל: **ושניהם מספקין את הקנים.** החדשים בכל שנה שאין על האריס אלא לעבוד ולשמור אבל שאר דברים על שניהן. וסיפא דמתניתין ליתא אלא בקבלנות דאי בחכירות לא שייכא מלוקה: **גמ' ושניהן מעכבין.** לשנות מן המנהג: **האי אמר.** בעל הקרקע לי אפשי שתעקור דבעינא דתיתבן ארעאי שישארו בה מן הקשין ויהא לה לזבל לזריעתה לשנה הבאה: **והאי אמר.** אם בעל הבית אמר עקור מני האי למימר ליה לא מצינא מיטרח שהקליה נותה מן העקירה: **דתינקר.** שתהא נקיה שאינה צריכה לזבל: **בעינא תיבנא.** אני צריך תבן לבהמותי ואי אפשי שתשאר בקרקע: **שניהן מעכבין זה על זה למה לי.** כיון דתנן בתרוייהו אינו רשאי מכלל דזימנין דניחא ליה למר בהכי ולמר בהכי וזימנין איפכא: **משום דשניהם מעכבין.** כלומר מפני ששניהן יש להם טענה לכאן ולכאן: **ואזל איהו ונכיש.** בעוד שהתבואה ממוכרת ותלש ממנה עשבים רעים אלא שלאחר מכאן חזרו וגדלו בהן קלת מהן: **דלא בריבנא ליה.** שלא אחרוש עוד אחריה שהיכוס במקוס מריסה שלאחר הקלירה היא למנוע עשבים הרעים: **שנהגו להשכיר אילנות.** עם שדה לבן שיטול האריס חלקו בפירות האילן אע"פ שאינו טורח בהן שאין צריכין לעבודה: **משכירין.** כלומר מסתמא הן מושכרין: **יהבי בתילתא.** נותנין קרקעות לאריסין ע"מ שיטלו הן חלק שלישי ואריס שני חלקים: **ואזל איהו ויהיב בריבעא.** שלא יטול הוא אלא רביע והאריס שלשה חלקים: **דבצרי לך.** שאני נוטל פחות משאר בעלי בתים: **מקבלי בריבעא.** ע"מ ליתן לבעל הקרקע רביע בתבואה: **בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית.** סביבות השדה עושין חרין ונותנין העפר על המילר להגביה סביבותיו ולאחר זמן כשנידש מחר הוא ומוסיף עליו עפר שנית וכן שלישית. ראשון קרי בוכרא והשני טפתא לשון ריבוי דמטפי לה והשלישי קרי ארכבתא: **קני דחיזרא.** קנים שנועצים בארץ לאורג בו קוצים או נסרים סביבות השדה: **דבעל הבית.** עליו יציאה זאת לעשות: **חיזרא גופיה.** הקוצים שאורגין בו סביב הקנים דאריסא: **עיקר בלמא.** עיקר שמירה שלו אפשר בלא היא: **נטירותא יתירתא דאריסא.** עליו להוציא שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יצטרך לטרוח כלל בשמירתה: **מרא.** פושי"ר בלע"ז:

ג) נב' מקבלי בריבעתא ואזל איהו: (ב) שם קנים מאי עבידתייהו. נ"ב עיין פ' המוכר את הבית ד' פ"ט פרפב"ם קנים מאי עבידתייהו מה צריכים לכרם קנים הגדלים בקרקע דקנים סתמא משמע ליה במקום גידולן כמו חיצת הקנים קנים המחולקין מפולגין שמעמידין תחת הגפנים כדי שיהיו הגפנים זקופין והאמצעיות פולין כאילו ולא יתקלקלו בקרקע ויקורין להו פאשי"ל: **(ג)** רש"י ד"ה חבילא פאל"ח. נ"ב בלשון משמו מיש"ע גאב"ל: **(ד)** תוס' ד"ה בלמא וכו' הוא בסמ"ך. נ"ב וכן פי' רבב"ם פ' ח"ה דף נ"ח ע"ח:

ה) נב' הערוך ערך בלס בלמי פי' פיג לפתוס הפרלות).

(א) נב' דאיבעי כו'. נ"ב ר"ל דבה"ג מהני לף אם שתק בע"ה. הרמ"ה: **(ב)** שם בלמא. נ"ב פי' פיג. לשון הרי"ף: **(ג)** שם מרא חבילא. נ"ב מרא. חבילא. לשון הרמב"ם הקרדום שחופרין בו באדמה. והכלים שנשאין בהם העפר ומפרש דכל זה ה"ה בחוכר והטור חלק עליו פיה וכן כ"ה ודאייה ממה שאמרין על סיפא דמתני' כשם כו': **[ד]** שם מימתי כו'. נ"ב ר"ל ולקמן ק"ה ב' בחתני' ועיין תוס' ד"ה מנכה כו'. מ"מ בלא בטור (ועמ"ש רבינו בח"מ פי' שכ"א ס"ק ב'):

ו) נב' הערוך ערך בלס בלמי פי' פיג לפתוס הפרלות).

(א) נב' דאיבעי כו'. נ"ב ר"ל דבה"ג מהני לף אם שתק בע"ה. הרמ"ה: **(ב)** שם בלמא. נ"ב פי' פיג. לשון הרי"ף: **(ג)** שם מרא חבילא. נ"ב מרא. חבילא. לשון הרמב"ם הקרדום שחופרין בו באדמה. והכלים שנשאין בהם העפר ומפרש דכל זה ה"ה בחוכר והטור חלק עליו פיה וכן כ"ה ודאייה ממה שאמרין על סיפא דמתני' כשם כו': **[ד]** שם מימתי כו'. נ"ב ר"ל ולקמן ק"ה ב' בחתני' ועיין תוס' ד"ה מנכה כו'. מ"מ בלא בטור (ועמ"ש רבינו בח"מ פי' שכ"א ס"ק ב'):

מסורת הש"ס

ג א ב ג מי' פ"ח מהל' שכירות הל' ו סמג עשין פט עוש"ע ח"מ סי' שכ סעיף ד:
ד ד ה ו מי' שם עור ש"ע שם סעיף ה:
ה ז ח ט מי' שם הל' ב עוש"ע שם סעיף ג:
ו י מי' שם הל' ד סמג שם עוש"ע ח"מ סי' שכא סעיף א:
ז כ מי' שם עוש"ע שם סעיף כ:
ח ל מ מי' שם ועיין נמ"מ עוש"ע שם סעיף א:

הגהות הב"ח

(א) נב' מקבלי בריבעתא ואזל איהו: **(ב)** שם קנים מאי עבידתייהו. נ"ב עיין פ' המוכר את הבית ד' פ"ט פרפב"ם קנים מאי עבידתייהו מה צריכים לכרם קנים הגדלים בקרקע דקנים סתמא משמע ליה במקום גידולן כמו חיצת הקנים קנים המחולקין מפולגין שמעמידין תחת הגפנים כדי שיהיו הגפנים זקופין והאמצעיות פולין כאילו ולא יתקלקלו בקרקע ויקורין להו פאשי"ל: **(ג)** רש"י ד"ה חבילא פאל"ח. נ"ב בלשון משמו מיש"ע גאב"ל: **(ד)** תוס' ד"ה בלמא וכו' הוא בסמ"ך. נ"ב וכן פי' רבב"ם פ' ח"ה דף נ"ח ע"ח:

הגהות הגר"א

(א) נב' דאיבעי כו'. נ"ב ר"ל דבה"ג מהני לף אם שתק בע"ה. הרמ"ה: **(ב)** שם בלמא. נ"ב פי' פיג. לשון הרי"ף: **(ג)** שם מרא חבילא. נ"ב מרא. חבילא. לשון הרמב"ם הקרדום שחופרין בו באדמה. והכלים שנשאין בהם העפר ומפרש דכל זה ה"ה בחוכר והטור חלק עליו פיה וכן כ"ה ודאייה ממה שאמרין על סיפא דמתני' כשם כו': **[ד]** שם מימתי כו'. נ"ב ר"ל ולקמן ק"ה ב' בחתני' ועיין תוס' ד"ה מנכה כו'. מ"מ בלא בטור (ועמ"ש רבינו בח"מ פי' שכ"א ס"ק ב'):

לעזי רש"י

פושי"ל [פוישיל"ש].
תכוכות נפן.
פושי"ר [פושוי"ר].
מעדר.
פאל"א [פיל"א]. יעה (כלומר כף שטוחה בעלת ידית ארוכה).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com